

28 Ιανουαρίου 2014

Παγκόσμια ημέρα μνήμης για το Ολοκαύτωμα: «και ιδών αντιπαρήλθε»;

Επιστήμες / Πρόσωπο και Βία

Μαρία Χρ. Αλβανού, Εγκληματολόγος



Το μνημείο του Ολοκαυτώματος στο Βερολίνο (Φωτ.: wikipedia.org)

“Την επομένη ο π. Ντιμίτρι ετέλεσε Θεία Λειτουργία σ’ένα παρεκκλήσι της Λουρμέλ, αφιερωμένο στον Άγιο Φίλιππο, έναν επίσκοπο που πλήρωσε με τη ζωή του επειδή κατήγγειλε τα εγκλήματα του τσάρου Ιβάν του Τρομερού. Δυναμωμένος από τη Θεία Κοινωνία κίνησε για τα γραφεία της Γκεστάπο, στην οδό ντε Σουσί. Τον ανέκριναν για τέσσερις ώρες, στις οποίες τους μίλησε κατάματα για τα πιστεύω του. Έχει σωθεί ένα τμήμα του διαλόγου:

Χοφφμαν: Αν σε αφήσουμε ελεύθερο, θα μας δώσεις το λόγο σου να μην ξαναβοηθήσεις Εβραίο;

π. Ντιμίτρι: “Δεν μπορώ να υποσχεθώ κάτι τέτοιο. Είμαι Χριστιανός και οφείλω να πράττω όπως πράττω”

Ο Χοφφμανν τότε του ρίχνει ένα χαστούκι και του φωνάζει «Λάτρη των εβραίων! Πώς τολμάς να μιλάς γι’αυτά τα γουρούνια σαν να είναι χριστιανικό καθήκον!» Ο π. Ντιμίτρι, αφού ξαναβρήκε την ισορροπία του, κράτησε μπροστά του ένα σταυρό που είχε στα άμφια του. «Τον γνωρίζεις αυτόν τον Εβραίο;» Τον ρωτάει...”[\[1\]](#)

Η 27η Ιανουαρίου έχει καθιερωθεί ως η “Παγκόσμια ημέρα μνήμης του Ολοκαυτώματος”. Η προηγούμενη ημέρα, η 26η Ιανουαρίου έχει ανακηρυχθεί στη χώρα μας ως “Εθνική ημέρα μνήμης των Ελλήνων εβραίων μαρτύρων και ηρώων του Ολοκαυτώματος” και έτσι στην πόλη της Θεσσαλονίκης, μιας πόλης που πλήρωσε με βαρύ φόρο αίματος τη γερμανική κατοχή και δίωξη των εβραίων, έλαβαν χώρα τιμητικές εκδηλώσεις με την παρουσία σημαντικών εκπροσώπων εγχώριων και ξένων αρχών καθώς και προσωπικοτήτων.

Το Ολοκαύτωμα έχει καταγραφεί ως έγκλημα κατά της ανθρωπότητας. Για την ακρίβεια η δίκη της Νυρεμβέργης και η καταδίκη των Ναζί αποτέλεσαν την αρχή για την έννοια του εγκλήματος κατά της ανθρωπότητας, για την ουσιαστική νομική κατοχύρωση και προστασία των δικαιωμάτων των ανθρώπων κατά τη διάρκεια πολέμων.

Το Ολοκαύτωμα είναι μαύρη σελίδα στην ανθρώπινη ιστορία. Δεν είναι ότι δεν είχαν προηγηθεί ή δεν ακολούθησαν πολλές άλλες σφαγές και γενοκτονίες. Ήταν όμως η πρώτη και μοναδική φορά που με συστηματικό τρόπο, με προπαγάνδα και θεωρητικό-ιδεολογικό υπόβαθρο ανθρώπινα όντα θεωρήθηκαν βιολογικά κατώτερα, “υπάνθρωποι” (θεωρία περί «Untermensch») και έγινε οργανωμένη προσπάθεια να εξολοθρευτούν συνολικά (σχέδιο «Endlosung»). Η δε προσπάθεια εξόντωσής τους έγινε με τον πιο απάνθρωπο και σαδιστικό τρόπο, που μαρτυρεί απύθμενο βάθος σκότους και απανθρωπιάς. Ακόμη και η επιστήμη – και ειδικά η

ιατρική που σκοπό έχει να βοηθά τον άνθρωπο και να προστατεύει τη ζωή - επιστρατεύτηκε από τους Ναζί για να βασανίζει και να αφανίσει ανθρώπινες ζωές.

Η άνοδος στην εξουσία των Ναζί στη Γερμανία έχει απασχολήσει ιστορικούς και πολιτικούς επιστήμονες κατά κόρον, που τη συσχετίζουν με οικονομικές και διεθνείς συγκυρίες της εποχής. Ακόμη περισσότερο όμως έχει απασχολήσει κοινωνιολόγους, ψυχολόγους και εγκληματολόγους το πώς έφτασαν άνθρωποι να διαπράττουν τα φρικτά εγκλήματα που έλαβαν χώρα στα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Πώς είναι δυνατόν άνθρωποι φαινομενικά καλλιεργημένοι, με ενδιαφέρον σε τέχνες, στην αρχαιοελληνική γραμματεία, στην κλασική μουσική και στη φιλοσοφία, την ίδια στιγμή να εξευτελίζουν άλλους ανθρώπους, να τους σκοτώνουν χωρίς δεύτερη σκέψη σε θαλάμους αεριών, να τελούν πάνω τους αδιανόητα ιατρικά πειράματα;

Είναι γνωστό το βιβλίο "The Lucifer effect" που βασίζεται στα πειράματα του διάσημου καθηγητή του πανεπιστημίου του Stanford, Philip Zimbardo για να εξηγήσει το πώς ακόμη και καλοί άνθρωποι μπορούν να υποκύψουν στο κακό. Οι μελέτες του έθεσαν τα σημαντικά ζητήματα της εξουσίας, του ελέγχου, των περιστάσεων και θεωρούνται ακόμη και σήμερα βασικά για την εξήγηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς που φτάνει στα άκρα. Ακόμη, οι θεωρίες περί «dehumanization» ("απανθρωποποίηση") αποτέλεσαν τη βάση στην οποία σήμερα εξηγούμε γενικότερα συμπεριφορές βίας καθώς και τα περισσότερα εγκλήματα, με την έννοια ότι ο αυτουργός στερεί πρώτα την ανθρώπινη ιδιότητα από το θύμα, δεν το νιώθει ως όμοιο του, αλλά καταφέρνει να αποστασιοποιηθεί συναισθηματικά και έτσι είναι σε θέση να το βλάψει.

Ποιά όμως μπορεί να είναι η στάση του χριστιανού απέναντι σε όσα εγκλήματα έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και ειδικά απέναντι στο Ολοκαύτωμα; Αυτό είναι ένα ερώτημα που πρέπει να μας απασχολεί και είναι σημαντικό, ειδικά σήμερα, που 70 χρόνια μετά τα γεγονότα αυτά. Λίγοι έχουν απομείνει εν ζωή πλέον επιζώντες από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, ενώ εμφανίζονται αμφισβητίες του Ολοκαυτώματος και κινήματα νεοναζί κάνουν στην Ευρώπη μια δυναμική επανεμφάνιση.

Ο αληθινός χριστιανός δεν διαχωρίζει τη βία σε αυτή που τελείται εναντίον των "δικών του", των ομόθρησκων, και στη βία εναντίον των "άλλων". Για τον χριστιανό άλλωστε δεν υπάρχει "άλλος", δεν υπάρχει "ξένος". Υπάρχει μόνο ο "πλησίον", ο "αδελφός" που είναι παιδί του ίδιου Θεού που βλέπει τα πάντα. Και το κακό, η τραγωδία που συμβαίνει στον πλησίον δεν είναι κάτι έξω από τον δικό του κόσμο.

Παραφράζοντας τον Ντοστογιέφσκι, ο χριστιανός αναλαμβάνει ευθύνη για το κακό

του κόσμου, ακόμη και αν δεν το πράττει ο ίδιος. Ο χριστιανός δεν κάνει συμψηφισμούς και δεν δείχνει συμπάθεια και συμπόνια περιμένοντας αντάλλαγμα ή ως ανταπόδοση για προηγούμενη βοήθεια. Ούτε μπορεί να παρατηρεί το κακό αμέτοχος, αδιάφορος, χωρίς να βοηθά, ακόμη και αν αυτό σημαίνει να διακινδυνεύει ή και να θυσιάζεται. Η εντολή έρχεται σαφής από την παραβολή του “καλού Σαμαρείτη”, που άλλωστε χωρίς να είναι Ιουδαίος προστρέχει να βοηθήσει τον αλλόφυλο συνάνθρωπο που έχει κακοποιηθεί. Ο αληθινός χριστιανός δεν μπορεί να είναι ποτέ αυτός που “ιδών αντιπαρήλθε”.

Σε όσους θεωρούν το Ολοκαύτωμα μια ξένη υπόθεση που δεν αφορά εμάς τους χριστιανούς έρχεται να απαντήσει η Αγία Μαρία Σκόμπτσοβα με τον βίο και κυρίως με τον μαρτυρικό της θάνατο στα κρεματόρια του Ράβενσμπουργκ ανήμερα Μεγάλης Παρασκευής. Λέγεται μάλιστα ότι πήρε τη θέση μιας άλλης γυναίκας για να τη γλυτώσει. Η Αγία Μαρία που ανακηρύχτηκε αγία από τη Ρωσική Εκκλησία το 2004, βοηθούσε στο Παρίσι κατά τη διάρκεια της κατοχής τους εβραίους δίχως να φοβάται για τη ζωή της. Είχε πει τότε λοιπόν σε κάποιους που θεωρούσαν ότι οι διωγμοί των αλλοθρήσκων και αλλόφυλων δεν τους αφορούσαν: “Δεν υπάρχουν προβλήματα χριστιανικά και μή χριστιανικά. Δεν καταλαβαίνετε ότι γίνεται ένας πόλεμος ενάντια στο χριστιανισμό; Αν ήμασταν αληθινοί Χριστιανοί, θα φορούσαμε όλοι μας το αστέρι. Έχει φτάσει η εποχή των ομολογητών”^[2]. Ο αληθινός χριστιανός με τη στάση και τη ζωή του δηλώνει πάντα “ποτέ ξανά” σε κάθε κακό ενάντια σε οποιονδήποτε χωρίς να κοιτάζει χρώμα, θρησκεία, ιδεολογία, φυλή.

Σημειώσεις

^[1] Από το συγκλονιστικό βιβλίο “Αγία Μαρία Σκόμπτσοβα: η θυσία του αδελφού”, εκδόσεις Δορκάς, σελ. 43.

^[2] Από το συγκλονιστικό βιβλίο “Αγία Μαρία Σκόμπτσοβα: η θυσία του αδελφού”, εκδόσεις Δορκάς, σελ. 42.

<http://bitly.com/10qRejq>